

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

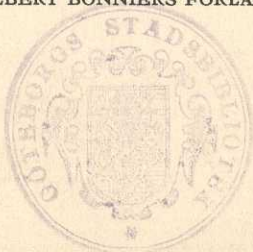
*Res. T. J. -
Sv.*

MIKAEL LYBECK

DÖDSFÅNGEN

EN DIKTCYKEL

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

1850

MIKAEL LYBECK

DÖDSFÅNGEN

EN DIKTCYKEL

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

DÖDSFÅNGEN

Dräp mig, gör mig från kvalen fri!

Lilian! Lever du?

Mörkret är stumt och ogenomträngligt,
och hjärtats, ett stackars hjärtas skri
fåfängligt, fåfängligt!

Allt går under. Alla de höga
livsidealen ha ömkligen dött.
Kvar är blott fasan, som stirrar — ett rödt,
blodvardrypande, utstunget öga.

Lilian, Lilian!

Het av feber vakar jag än.
Storm där ute. Ett fönster klirrar
i sjukhussalen, en dörr slås igen.

Och ögat, det hemska ögat stirrar.

Syner förfölja mig. Febern mattar,
yrar jag?

Skärvorna av en granat
vina förbi mig: fienden över oss!
Han vid min sida förlorar besinningen,
skriker, skrattar,
gestikulerar — och träffas i tinningen.
Store komiker, tappre kamrat,
förr vid teatern, nu soldat,
varför dö, när ett heligt hat,
rasernas heliga hat behöver oss?

Tyst där! Stilla!

Himmeln öppnar sig, hymner klinga,
härliga, härliga harpoljud,
och klockor ringa,
och si, uppå silverne stegar springa
de vingade änglaskaror som drilla
och jubla sitt tack till härarnas gud.

Yrar jag?

Svartblå, fradgande munnar skräna,
giftiga gaser täppa dem till.
Ensam av tusen,
jag fattar det icke, men ensam av tusen
andas jag än, jag andas. Förfrusen,
i vatten till knäna,
slö och blodig bidar jag döden,
den befriande, den suveräna,
blinda makt som gör vad den vill
utan att bry sig om människoöden.
Varför dröjer den?

Yrar jag?

Marken är slemmig, ett stinkande fält
med taggtrådsstängsel, gropar och diken.
Råttorna pipa hungrigt och gällt,
vidriga djur
som gnaga på liken.

Hit har jag släpat mig, vet icke hur.
Varje den minsta muskelspänning
får mig att stöna, och feberflamman
har spridt sig, slickar
girigt min hjärna. Nyss jag frös,
nu är den enda känslan förbränning.

Och ingenting ser jag, vart jag än blickar,
allt omkring mig har störtat samman
i lidandets dal, som är bottenlös.

Solen slocknad. Jorden förfryser,
javisst. Och här i min huvudskål
brinner den sista elden, ett bål
med yrande gnistor — rättorna närma sig
ur sina gångar och hål för att värma sig
vid mitt lik, som ruttar och lyser . . .

Lilian — lever du? Längtan bär
långt mina tankar, som feberheta,
i ångest trevande
leta och leta
blott efter dig, efter dig bland de levande.
Dagen är lögnens. Natten tiger.
Men för min inre blick du stiger
fram omutligt sann som du är.

Ja, du älskar mig! Orden du sade,
avskedsorden, rösten som skälvde
och den sista blick du mig gav

gjorde mig seende, likasom välvde
rymd med stjärnor — över min grav.

Dödgrävarens spade

hör jag så tydligt, tydligt ibland.

Lilian!

Visste du hur jag lider, så lade

du på min brännande panna din hand.

Din svala, din vita och svala hand.

Bort med förbanden! Låt blodet rinna!
Icke i trasor, i purpurskrud
vill jag möta dig, grymme gud.
Gläd dig, gläd dig! I blod genom tiderna
vadar kriget, ditt sändebud.

Själskval, kroppskval hålla mig vaken.
Och febersynerna.

Städer brinna,
man kämpar på gatorna, skjuter från taken,
inne i husen de hetaste striderna,
kamp inpå livet, bröst mot bröst.

Och där — på de våta,
regnblötta vägarna flyende hopar,
sjuka och åldringar, barn som gråta,
kvinnor som gråta, en moder ropar
ut sin förtvivlan, jag hör hennes röst.

Allt är härjat. Utan förskoning
domen fälld.

Bygderna öde, bränd var boning,
fälten skövlade, intet att skörda,
hundraåriga skogar förstörda
av yxa och eld.

Luften, själva luften är röd,
levrat röd. Och i alla länder
ser jag detsamma: folken i nöd,
jag ser folken i nöd,
hotande händer, bedjande händer,
och de oräkneligt många gamla
händer som famla
efter ett stöd, ett ålderdomsstöd.

De tro att jag yrar . . . eller är galen.
Vilket misstag!

Klar och förunderligt kritisk och kall
ser och lyssnar jag. Sköterskans blickar
möta läkarens — denne nickar.

Han rådgör med en kollega i salen,
jag hör blott orden: ett hopplöst fall!

Då ler jag stilla. Ske vad som skall,
och ju förr, dess bättre! I korridoren
vänta väl bärarna redan med bären.

Varför allt detta? . . . de döendes fråga.
Naturlig, för all del, fastän naiv.
Det ges ädla motiv,
det ges lumpna och låga.
Uppoffrande storhet — skändliga brott.
Och jag . . . mitt liv berövas ju blott
ett tio-tjugotal år på sin höjd.
Storheten översteg min förmåga,
allt hos mig är tämligen smått,
men ingen låghet har jag begått
och feg är jag icke. Varför då fråga?
Kan jag tigande dö, är jag nöjd.

Moder, döda moder, du drömde
stolta drömmar om mig en gång!
Jag ropar på dig i natt, fast jag vet
att du icke hör mig.

Dräpt är känslan barmhärtighet!

Jag minns där hemma
en kväll, en vårkväll — jag trädde in
och lade smeksamt min kind mot din.
Då lyfte du blicken, lät den stanna
en stund i min,
ansiktet lyste, jag ser dig för mig,

ditt ansikte lyste, du tryckte en lång,
ömt välsignande kyss på min panna
och nämnde mitt namn, jag minns din stämman,
din vackra stämman,
allt vad den röjde, allt vad den gömde
av lycklig visshet —

Livet är floder
av blod och tårar, o moder, moder!
Se här din stolthet: en människorest.
I morgon: ett namn i en dödsattest.

Ingen sömn, men en blytung dvala.
Vad den betyder vet jag; tala
orkar jag icke, jag är för svag.

Således slutet. Min sista dag!
Dödstrött, stympad, jag ligger och blundar,
men under tyngande ögonlock
ser jag synerna, ser jag dem dock.
Tystnaden hör jag. En tystnad som skrämmer
nästan mer än de sårades jämmer.
Lilian, Lilian, le som jag,
lugnt som jag, när förintelsen stundar!

Nej, det är lögn! Jag gråter. Och kvalen
sarga min sargade kropp på nytt.
Allt i mitt liv är i kval förbytt,
till och med du — och vad du betydt!

När dig en ropandes röst ur dalen?

Lilian, Lilian!

Stjärnorna tändas. Stjärnorna glöda,
brinna och slockna och rulla som döda
klot och bli stoft, medan rymderna föda
nya, lysande stjärnor igen.

Jordens bebyggare, Jordens män
glöda av hat och förblöda, föröda
blindt varann, medan kvinnorna föda
nya liknande slakten åt den.

Stor, o människa, är din själ,
stor som rymdernas jätte, Jorden!
Blicken lyft så högt som den häl,
varmed du trampar livet ihjäl,
blodsprängd, stel av människomorden.

Allt på vår slocknade jord fullbordas
smått eller skändligt; människors sed.
Till och med friheten sölas ned
— av de befriade. Innan den jordas.

Frihetsdröm! Så spröd som en sländas
ljusblå, skimrande vinge du var.
Våld är den verklighet som finns kvar.
Mörker och våld. Men stjärnorna tändas.

Än vid liv. Och ett liv som bereder
gåtfulla överraskningar än.

Tänk, två gamla, grånade män
av högsta befälet
ha uppsökt mig! Jag förstår icke skälet,
vägrar förstå det. En oförtjänt heder
för en som ingenting märkligt gjort,
utan blott varit med, helt enkelt med.

Och dock, mina herrar, tackar jag eder
så godt jag kan . . . det är ju ett stort
ögonblick . . . men låt det gå fort,
jag är mycket trött. Och vill dö i fred.

Befrielsen nalkas. Hjärtats hunger
tärt på sig själv och är stillad nu.
Fasorna, minnen som trängde sig på mig,
andras och egna ångestfrågor
och lidanden nå mig
blott som domnande dödsjövågor,
som dyningars dyning.

Då hör jag en sång —
det är någon som sjunger.

Lilian — Lilian, är det du?

Ingen svarar mig, ingen kan svara.

Vad sången är överjordisk! Den klingar
som fjärran, fjärran ifrån; jag vill somna
in vid dess toner, bäras bort,
långt bort av dem. Som på mjuka vingar.
Mitt liv, mitt enda liv var så kort,
men sömnen, den sista sömnen är lång.

Nu höjer sig själen. Underbara,
hemlighetsfulla toner, välkomna!
Och ären I kanske en dröm allenast,
det gör detsamma,
när dock I lyften mig dit, där renast
och klarast de höstliga stjärnorna flamma.

Jag sov och drömde, minns icke vad,
men själva sömnen var som ett bad
i svala djup av glömska, så ljuvlig,
stärkande ljuvlig.

Och genast fungerar min halvförbrunna
hjärna normalt,
och genast vaknar lusten att skämta
lika okuvlig
som den var förr. Det är ju fatalt
för en man med smak, en man av ära
att ligga och dö — och icke kunna!

Ja, döden dröjer,
han hejdar sig, fumlar, har ingen fart
när han kommer till mig, han är minnesslö,
jag skäms — herregud, jag har stått honom nära
och hört honom flämta
och sett hur hastigt andra fått dö!
Men jag viskar till sköterskan, när hon böjer
sig ned och lyssnar vid huvudgården:
Tålmod, syster, jag reser snart,
passet är stämplat och allting klart
för den långa, mysteriösa färden.

Naturligtvis tror hon nu att jag yrar.
Gud löne flickan för hennes besvär!
Jag vet att hon småler, om jag bedyrar
vid allt vad helvetiskt och heligt är
att det finns, förlåt mig, ingen här
så redig och intelligent som jag.

Räck mig en spegel! Jag önskar fara
hädan med rosiga anletsdrag,
och blod är billigt, vi målar liket.

Varför ledsen? Vi låter det vara,
jag gör inga anspråk på himmelriket.
Men jag skall stjäla mig in där och plundra
de vackraste vingarna på deras dun —
det vore för löjligt att stå bland hundra
millioner änglar och blåsa basun!
Och spörjer en allvis gud om motivet
och hotar med straff och fängsligt förvar,
så lyder mitt sanningsenliga svar:
Så gjorde vi alltid i jordelivet.

Teatermannen, som jag såg stupa,
den store komikern, kom i natt
försiktigt och sakta
smygande fram till min bädd. Hans djupa
bas var oigenkännlig, men gladt
som alltid han yttrade:

Unge vän,
jag var nog dum att vänta mig mycken
fågnad av att så här gå igen
och likasom ovanifrån betrakta
allt det meningslösa som sker.

Mitt ryktbara huvud sprängdes i stycken,
därför ligger jag stilla om dagen,
det är så genant med den tomma kragen,
men nu har jag fått
till låns för i natt ett skäligen godt.
Emellertid — vad jag hör och ser
roar mig icke, fastän jag ler.
I norr och söder, i öster och väster
spelar kanonernas eldorkester
utan en enda paus den infama
dansmusiken till krigets drama.
Döden stoltserar
midt på scenen,
stampar takten och applåderar,
skramlande med de rangliga benen.
Ni stackars levande dansa er röda,
blodigt röda,
vi däremot äro publiken, vi döda
som ligga och trängas om plats på parterren,
på vägarna, fälten, lik bredvid lik —
i haven och kärren
och gravarna massor av samma publik.

Med livet vi alla betalt biljetten,
och dansen, den blodiga dansen går
allt vildare, vildare år efter år.
Statt upp, statt upp och följ mig, min vän,
din plats är snart ändå bland skeletten,
och vis är den
som väljer själv sin stund för reträtten!

Så talade han, min teaterman,
och krympte ihop till en klump och försvann.

På sjukhusgården här utanför stå
några gulnade lindar.
Ett blad, ett fallet, bad jag att få
och det äger jag nu, det ser jag på
och slätar med handen. Njuter, njuter
dess färg, dess form — nästan barnsligt glad!
Och om jag sluter
ögonen ser jag det för mig ändå.
Fallna, bleka, gyllene blad,
du väcker tanken på susande vindar,
men är ett förgängelsens tecken också.
När det blir sommar — nej, icke tänka!
Mig har sommaren intet att skänka.

De stora skogarna! Deras prakt
skall aldrig, aldrig mera jag skåda.
Icke den trakt,
där min känsla för fädernejorden slagit
rötterna djupast. Icke det blå
himlavalvet, icke det strå
som spirar härnäst ur mulden och sväller.
Och havet, havet! — Icke det heller.

Och plötsligt fryser jag.

Bleka, gyllene blad, du känns kallt
som det stelnade lik du är! Vi båda
ha redan tagit
farväl av allt.

Rätt lustigt, i sanning! Hela tiden
glo de på mig med undran och skräck
som på en vålnad.

Redan i morse. Jag vet vad det är
som förefaller dem splittergalet
och onaturligt, jag vet det — se här!
Mitt huvud är läck,
och hjärnan har krupit ut ur skalet,
glödhet, fastän till hälften förkolnad.
Aha, lilla syster, nu ser även ni den,
och er kan man tala öppet med.
Är handen tom? Är det ingenting i den?
Det var ett högst märkvärdigt besked!

Eller kanske ett skämt? Herregud, jag känner
ju pinsamt tydligt hur hjärnan bränner
i handen —

Dö skall den, dö! Nu kväver jag branden.
Det sista som slocknar är min fantasi,
en blodröd gnista. Nu krossar jag väven,
de svartnade cellerna, själva härden.
Ho-ho! . . . jag är fri
från alla tankar, följaktligen även
så lycklig man överhuvud kan bli.

Talar jag gåtfullt? Jag undrar, små vänner,
om I förstå mig?
Jag dräpte min hjärna, slängde den från mig.
Så styres världen.
O människor, människor! Tomt som luft
är allt det största I eftersträven,
allt det bästa I tänken och veten.
Fullkomlig tomhet är högsta förnuft,
och det tomma Intet är evigheten.

Nåväl — jag vill sova, sova, om möjligt.
Jorden vakar. Den stackars planeten
lär plågas av krigande kryp på sin hud.
Ja, det är löjligt!
Och somliga tro att det finns en gud.
Var då? Var finns han?

Jag vet det icke.

Men lyssnen! Hör,
vilka klagande rop! Som ett avlägset brus.
Det nya som födes, det gamla som dör.

Släckten här inne! Natten blir ljus.

Du sitter så stolt och smidig till häst,
Lilian Horn.
Guldkula, eldkula
sjunker i väster,
rid på, rid hit till din bröllopsfest,
Lilian Horn!

Från källrar till torn
mitt vita slott, de dödsfångnas slott,
är fullt av väntande gäster.
Och alla som bäras in i min sal
äro skuggor ur lidandets dal.

Där kretsar en fågel i skimrande blått
ovan parken.
Där klingar ett skratt, där ljuder ett skott,
och en dröm faller död till marken.
Så kom du då ändtligen, Lilian Horn!
Nej, stanna, svara mig! Säg, var du rädd
för min blodiga bädd,
din brudsäng, Lilian Horn?

Som en drömsyn, utan att dröja,
du jagar förbi mig, Lilian Horn,
men jag fångar din fladdrande slöja,
minnenas töckenslöja,
och kysser den, Lilian Horn.

Var har jag varit?

Jag tycker mig minnas . . . febersyner . . .
förvirrade ord.

Var har jag varit?

Nyss såg jag ett hav, ett blygrått hav
med drivande isflak. På avstånd dimma.
Land såg jag icke,
ingen, ingen av oss ombord
såg land.
Men stormsignaler: vågor i vitt.

Du land som är mitt,
du var borta, sjunket, jag såg dig icke.
Nu ser jag dig! Ser dina fyrrar glimma
under en söndertrasad rand
av orena dunster; ser dig stiga
fram med skarpa konturer och fritt.
Du mitt sjunkna, återuppståndna land!

Giv mig en grav! Jag har rätt till en grav
i din jord.

Olidlig är tyngden över mitt bröst,
resen mig upp att stå, små systrar!
Jag hör min moders kallande röst,
och jag lystrar.

Dödsörker höljer
vägen, vandringen bort härifrån.
Moder, jag kommer! Du hämtar din son,
och tillitsfullt som ett barn han följer.

Livet, det liv du mig givit,
gav jag som offer. Det *måste* ske.
Mörkret tättnar — led mig, o moder,
tills mina ögon lärt sig att se!

Är detta döden? Och livet som . . .
nej . . . nej . . .

Tryckt å
Frenckellska Tryckeri-
Aktiebolagets
tryckeri
1918

6000070600

Göteborgs universitetsbibliotek

PRIS: Kr. 3:—